

กระบวนการคุ้มครองรักษาหลักฐาน

ณัฐ ตันศรีสวัสดิ์*

ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยซึ่งต้องมีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ อาจแบ่งกระบวนการนี้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ (Pre-analytical phase) ซึ่งได้แก่การซักประวัติ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจร่างกาย การเก็บตัวอย่าง การส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ ขั้นตอนที่สองคือการตรวจวิเคราะห์ (Analytical phase) และสุดท้ายคือขั้นตอนหลังการตรวจวิเคราะห์ (Post-analytical phase) ได้แก่การแปลผล และการเก็บตัวอย่างไว้เพื่อวิเคราะห์ซ้ำเมื่อมีเหตุจำเป็น รวมไปถึงการทิ้งตัวอย่าง

ในกระบวนการยุติธรรม ขั้นตอนทั้ง 3 นั้น ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติที่ชัดเจน มีกระบวนการรักษาคุ้มครองตัวอย่างหลักฐาน และต้องแสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบในขั้นตอนใดบ้าง ตั้งแต่การเก็บตัวอย่าง การส่งต่อการวิเคราะห์ การแปลผล การเก็บ/การทิ้งตัวอย่าง โดยต้องมีบันทึกไว้เป็นแบบฟอร์มและเก็บไว้เป็นหลักฐาน กระบวนการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือ Chain of custody

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ Chain of custody คือ คดีฆาตกรรม ซึ่ง OJ Simpson ตกเป็นผู้ต้องหาฆาตกรรมภรรยา ในคดีนี้ได้มีการหยิบยกประเด็นของข้อบกพร่องในกระบวนการเก็บคุ้มครองตัวอย่าง

หลักฐานขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ จนกระทั่งเป็นสาเหตุสำคัญประเด็นหนึ่งที่ทำให้คณะลูกขุนในคดีนี้ตัดสินให้ OJ Simpson พ้นผิด ตัวอย่างในประเทศไทยที่มีให้เห็นเมื่อไม่นานมานี้ มีคดีการพิสูจน์ความเป็นพ่อ แม่ ลูก มีประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่ฝ่ายมารดาไม่ยอมรับผลการตรวจ คือการเจาะเก็บเลือดที่ไม่พร้อมกันไม่มั่นใจว่าจะมีการสับเปลี่ยนเลือดหรือไม่ ซึ่งเป็นการไม่มั่นใจต่อกระบวนการ Chain of custody ของห้องปฏิบัติการนั้นนั่นเอง

ปัจจุบันทุกสถานพยาบาลมีการตรวจรักษาทั้งผู้ป่วยจากโรค และการตรวจรักษาผู้ที่ได้รับบาดเจ็บซึ่งเป็นผู้ป่วยคดี ซึ่งจะมีโอกาสเกิดการฟ้องร้องเป็นคดีได้ การตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการ Chain of custody ควบคู่กับการควบคุมมาตรฐาน (Quality control) ของการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการซึ่งมีอยู่เดิม เพื่อที่ผลการตรวจวิเคราะห์นั้นสามารถเป็นหลักฐานที่ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันในกระบวนการยุติธรรม และทำให้สังคมให้ความยอมรับเชื่อถือผลการตรวจของสถานพยาบาลนั้น